

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи

Затверджено
на засіданні кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № _1_ від _30.08.2019 р.)

Завідувач кафедри проф. Островська К.О.

**Силабус з нормативної дисципліни «Нейропсихології та нейрокорекції»,
що викладається в межах ОПІ «Спеціальна освіта» для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта»**

Львів 2019 р.

Назва дисципліни	Нейропсихологія та нейрокорекція
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Туган-Барановського, 7
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта / Педагогіка 016 Спеціальна освіта
Викладач (-і)	Островська Катерина Олексіївна, доктор психологічних наук, професор кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи
Контактна інформація викладача	ел. пошта: katerynaostrova@gmail.com ,
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Вівторок 11.30-13.00 (кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи, вул. Туган-Барановського, 7)
Сторінка курсу	
Інформація про дисципліну	Курс «Нейропсихологія та нейрокорекція» є загальноосвітнім курсом професійної підготовки майбутніх бакалаврів – психологів, що спрямована на вивчення та розуміння базових категорій і понять нейропсихології як науки, системи медико-біологопсихологічних знань, закономірностей, механізмів, видів методологічних підходів щодо вивчення особливостей функціонування та проявів мозкової

	активності, вищих психічних функцій.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Нейропсихологія та нейрокорекція» є нормативною дисципліною зі спеціальності <u>016 Спеціальна освіта</u> для освітньої програми яка викладається в <u>3-4</u> семестрах в обсязі <u>6</u> кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та завдання дисципліни	<p>Метою нормативної дисципліни «Нейропсихологія та нейрокорекція» є допомогти студентам засвоїти теоретичні і методичні підходи, надати фундаментальні знання та розкрити закономірності функціонування та проявів мозкової активності, особливості вищих психічних функцій, сприяти на цій основі формуванню загальної професійної культури та компетентності студентів, їх готовності до професійної діяльності</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розширити та поглибити знання з логопедії на основі вивчення теоретико-методологічних першоджерел; здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у галузі спеціальної та інклюзивної освіти або у процесі професійної діяльності (корекційній навчально-виховній, навчально-реабілітаційній); - сформувати у студентів професійні компетентності щодо організації та планування корекційної роботи у різних типах установ Міністерства освіти і науки, соціального забезпечення та закладах Міністерства охорони здоров'я; - сприяти формуванню відповідального ставлення до ролі фахівця спеціальної освіти, прагнення поповнювати свої знання, підвищувати професійну майстерність, уміння навчати дітей з психофізичними порушеннями (залежно від нозології) у навчально-виховному, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації навчально-виховної діяльності на рівні сучасних вимог до компетентності спеціаліста.
Література для вивчення дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: [навчальний посібник] / Т.М. Дегтяренко, Л.С. Вавіна. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 302 с. 2. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. – К., 2003. 3. Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами. – Київ, 1999. Кузів О.Є. Психофізіологія: курс лекцій. – Тернопіль, в-во ТНТУ ім. Т. Пулюя, 2017. – 194 с. 4. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму

	<p>підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.</p> <p>3. Псядло Э. М. Анатомия и морфология центральной нервной системы: Учебное пособие для студентов факультета «Психология и социальная работа» / Э. М. Псядло. – Одесса : «Фенікс», 2018. – 206 с.</p> <p>5. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: [підручник] / Віктор Миколайович Синьов. – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.</p> <p>6. Тарасун В.В. Морфофункціональна готовність до шкільного навчання дітей з особливостями у розвитку (нейропсихологічний підхід). Монографія – К.: 2008. – 298 с.</p> <p>7. Філіппов М.М. Психофізіологія людини: Навчальний посібник / М.М. Філіппов. – К.: МАУП, 2003. – 136 с.</p> <p>8. Хомская С.Д. „Нейропсихология”- СПб: Питер, 2003.- 496 с.</p>
<p>Обсяг курсу</p>	<p>112 години аудиторних занять. З них 48 годин лекцій, 64 годин практичних занять (для студентів денної форми навчання)</p> <p>30 годин аудиторних занять. З них 14 години лекцій, 16 годин практичних занять (для студентів заочної форми навчання)</p>
<p>Компетентності та програмні результати навчання (за освітньою програмою)</p>	<p><i>Загальні компетентності</i></p> <p>ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК-6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК-8. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК-9. Здатність працювати в команді.</p> <p><i>Спеціальні (фахові) компетентності</i></p> <p>ФК-2. Здатність здійснювати освітньо-корекційний процес з урахуванням психофізичних, вікових особливостей та індивідуальних освітніх потреб осіб з порушеннями розвитку (мовлення, слуху, зору, інтелекту, опорно-рухового апарату тощо) в спеціальних та інклюзивних закладах освіти та реабілітаційних установах.</p>

ФК.-3 Здатність до застосування знань основних принципів, правил, прийомів і форм педагогічної комунікації в процесі професійно-корекційної і навчально-реабілітаційної взаємодії.

ФК.-6. Здатність до застосування медико-біологічних знань і практичних умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту корекційного, навчально-реабілітаційного процесу спеціальної освіти.

ФК.-7. Здатність оцінити структуру дефекту при психофізичних порушеннях (мовлення, інтелекту, функцій опорно-рухових та сенсорних систем).

ФК.-8 Здатність до систематизації та підбору адекватного діагностичного, корекційно-педагогічного інструментарію з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей дітей з порушеннями розвитку.

ФК.-11. Вміння виконувати корекційну навчально-виховну роботу з профілактики, подолання порушень психофізичного розвитку дітей (залежно від нозології) у навчально-виховному, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації навчально-виховної діяльності.

Програмні результати навчання

РН 1. Знання про теоретичні аспекти особливостей розвитку і освіти людини, яка має обмежені можливості життєдіяльності, особливостей становлення і соціалізації її як особистості.

РН 3. Здатність продемонструвати знання та навички щодо проведення експериментів, збору даних та моделювання психологічних характеристик особи;

РН 5. Застосовувати сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей з особливими потребами з метою створення адекватних корекційних програм їх розвитку.

РН 6. Застосовувати знання і розуміння для ідентифікації, формулювання і вирішення задач спеціальності, використовуючи відомі психологічні та педагогічні методи та логопедичні методики.

РН 7. Поєднувати теорію і практику, а також приймати рішення та виробляти стратегію діяльності для вирішення завдань спеціальної освіти з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних та виробничих інтересів;

РН 9. Організувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги

	<p>(допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.</p> <p>РН 13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.</p> <p>РН 14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.</p>
Ключові слова	Мовлення, технічні засоби навчання, дистанційне (онлайн) навчання, змішане навчання, інформаційне дрібна моторика, культура мовлення, інтонація, артикуляція, експресія, фонетика, онтогенез, перцепція, ритм, мелодика, темп мовлення, просодика, фонематичний слух, центральні органічні форми мовленнєвих порушень, дизартрія, афазія, алалія, аграфія, дисграфія, логоневроз
Формат курсу	Очний, заочний
теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	Залік (III семестр), екзамен (IV семестр)
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Педагогіка та спеціалізація», «Логопедія», «Неврологія» «Спеціальна освіта», «Патопсихологія», «Корекційна педагогіка».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	При викладанні навчальної дисципліни використовуються різноманітні методи та техніки – як традиційні, так і сучасні (особистісно-орієнтовані, інформаційно-комунікаційні тощо). При цьому навчання є студентоцентричним та здійснюється через залучення до активної практичної діяльності. Зокрема, для активізації навчального процесу передбачено застосування інтерактивних методів навчання з використанням новітніх мультимедійних технологій (робота при логопедичних обстеженнях, командна робота), пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу навчального матеріалу, частково-пошуковий (евристичний) метод, дослідницький метод, експертного оцінювання, систематизації, екстраполяції, «мозкового штурму» тощо.
Необхідні обладнання	Мультимедійний проектор, ПК з доступом до мережі Інтернет, маркери.

**Критерії оцінювання
(окремо для кожного виду
навчальної діяльності)**

Робота на 32 практичних заняттях: 40 балів
Підготовка 1 індивідуального проєкту – 10 балів
Екзамен – 50 балів
Максимальна сумарна кількість балів – 100.

Шкала оцінювання: Університету , національна та ECTS

<i>Оцінка в балах</i>	<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Визначення</i>	<i>За національною шкалою</i>	
			<i>Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку</i>	<i>Залік</i>
90 – 100	A	<i>Відмінно</i>	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
81-89	B	<i>Дуже добре</i>	<i>Добре</i>	
71-80	C	<i>Добре</i>		
61-70	D	<i>Задовільно</i>	<i>Задовільно</i>	
51-60	E	<i>Достатньо</i>		

Знання студента оцінюються за чотирибальною системою: "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно".

Оцінка "відмінно" ставиться студенту в такому випадку:

дана повна правильна і ґрунтовна відповідь на поставлене теоретичне питання; наведені всі необхідні методологічні, за необхідності графічні матеріали, які розкривають суть поставленого питання; проведено ґрунтовний аналіз проблеми та зроблені висновки в напрямі її вирішення.

Оцінка "добре" ставиться студенту в такому випадку:

правильно і з достатньою повнотою викладено суть поставленого питання; приведені аргументи викладають суть поставленого питання в цілому; вирішує поставлену задачу в повному обсязі; допущено несуттєві неточності у висвітленні поставлених питань.

Оцінка "задовільно" ставиться студенту в такому випадку:

за загальні знання і розуміння основного матеріалу як теоретичної, так і практичної частини завдання;

у відповідях немає чіткості, логіки і послідовності викладення матеріалу; не повністю висвітлено суть питання; зокрема, не вистачає необхідних аргументів, які розкривають суть поставлених питань.

2. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Модульний контроль	Максимальна оцінка в балах					
	Поточний контроль (ПК)			Конт- рольний захід (КЗ) - <i>екзамен</i>	Підсумкова оцінка (ПК+КЗ)	
	Практичні (семінарські) заняття		Індивідуальні завдання на СР			Разом балів (ПК)
Аудиторна робота	Контроль на робота					
1 семестр всього, у тому числі	40	-	10	50	50	100

Оцінювання практичних занять. Студенти виконують практичні роботи. За практичну роботу студент може максимально отримати 2 бали. Студенти повинні виконати 1 індивідуальне завдання під час самостійної роботи, яке оцінюється на 10 балів. Таким чином, максимально за практичні заняття упродовж семестру можна отримати **50 балів**.

Жодні форми академічної доброчесності не толеруються

Питання до заліку, екзамену

1. Предмет і завдання нейропсихології та нейрокорекції як науки.
2. Історія становлення нейропсихології та нейрокорекції.
3. Методи нейропсихології та нейрокорекції.
4. Основні напрямки сучасної нейропсихології та нейрокорекції.

5. Значення нейропсихології та нейрокорекції для клінічної практики.
6. Пам'ять і третій функціональний блок мозку. Розлади пам'яті як мнестической діяльності.
7. Увага і три функціональних блоки мозку. Розлади уваги при локальних ураженнях мозку.
8. Зоровий гнозис і його мозкова організація. Зорові агнозії.
9. Мовна діяльність. Функції мови, її структурні одиниці. Мозгова функція (основні нейропсихологічні фактори).
10. Мислення і його мозкова організація. Порушення мислення при локальних ураженнях мозку.
11. Мозкова організація психічних функцій.
12. Тактильний гнозис і його мозкова організація. Тактильні агнозії.
13. Концепція Лурія. Перегляд поняття «психічна функція».
14. Експресивна мова. Мозкова організація. Афазії.
15. Основні характеристики ВПФ як функціональних систем (Анохін, Виготський)

16. Імпресивна мова. Мозкова організація. Афазії.
17. Концепція О. Лурії. Перегляд поняття «локалізації». Нейропсихологічний та корекційний фактор.
18. Мозкова організація руху. Концепція В. Брейнштейна.
19. Концепція О. Лурії. Принципи динамічності та системності в розумінні мозкових механізмів психічної діяльності.
20. Симптом, синдром і фактор в нейропсихології. Їх співвідношення.

21. Зорово-просторовий гнозис і його мозкова організація. Зорово-просторові розлади ВПФ.
22. Систематизація (класифікація) нейропсихологічних факторів.

23. Праксис і його мозкова організація. Апраксії.
24. Проблема міжпівкульної асиметрії та міжпівкульної взаємодії.

25. Концепція О. Лурії про три функціональних блоках мозку. Перший блок (будова, функції, нейропсихологічні чинники, основні порушення ВПФ).
26. Акустичний гнозис (мовний слух). Сенсорна афазія.

27. «Схема тіла». Мозкова функція. Соматоагнозія.

	<p>28. Принцип прогресивної латералізації у розвитку мозкової організації ВПФ.</p> <p>29. Пам'ять і перший функціональний блок мозку. Амнестичний синдром.</p> <p>30. Види модально-специфічних порушень пам'яті.</p>
Опитування	По завершенню курсу студентам надано анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу.

ДОДАТОК
Схема курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в Інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1.	Тема 1. Історія становлення нейропсихології та нейрокорекції як науки.	Лекція, 6 год.	3,8,4 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції.	2 тижні
2.	Тема 1. Онтогенетичні аспекти мовлення. Мовлення і мислення. Основні структурні компоненти мовлення.	Практичне заняття, 6 год.	3,8,4 Інтернет-ресурси	Розкрити питання: 1. Історія розвитку нейропсихології та нейрокорекції. 2. Методологічні основи нейропсихології та нейрокорекції. 3. Вчені, що внесли особливий вклад в розвиток нейропсихології та нейрокорекції. 4. Основні шляхи розвитку	2 тижні

				нейропсихології та нейрокорекції. 5. Вклад Л.С.Виготського та А.Р.Лурії в розвиток нейропсихології.	
3.	Тема 2. Проблема міжпівкульної асиметрії мозку і міжпівкульна взаємодія	Лекція, 6 год.	3,7,8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції.	2 тижні
4.	Тема 2. Проблема міжпівкульної асиметрії мозку і міжпівкульна взаємодія	Практичне заняття, 6 год. Виконання індивідуального завдання.	3,7,8 Інтернет-ресурси	Розкрити питання: 1. Основні характеристики вищих психічних функцій. 2. Визначення вищих психічних функцій. Функціональна система в нейропсихології. 3. Принцип динамічної локалізації вищих психічних функцій. 4. Анатомічні дані міжпівкульної асиметрії. Функціональна міжпівкульна асиметрія. 5. Домінантність півкуль. Міжпівкульна взаємодія.	4 тиждень
5.	Тема 3. Проблема вищих психічних функцій в нейропсихології та нейрокорекції.	Лекція, 6 год.	3,4,6,7,8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції	2 тижні
6.	Тема 3. Проблема вищих психічних функцій в нейропсихології та нейрокорекції	Практичне заняття, 6 год. Виконання індивідуального завдання.	3,4,6,7,8 Інтернет-ресурси	Розкрити питання 1. Визначення поняття вищі психічні функції. 2. Системність та соціальність вищих психічних функцій. 3. Біологічні основи вищих психічних функцій. 4. Мовна опосередкованість вищих психічних функцій.	2 тижні

				5. Внутрішньосистемні і міжсистемні перебудови.	
7.	Тема 4. Порушення вищих психічних функцій при локальних ураженнях головного мозку	Лекція, 6 год.	3,6,7,8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції.	2 тижні
8.	Тема 4. Порушення вищих психічних функцій при локальних ураженнях головного мозку	Практичне заняття, 6 год. Презентація. Робота у малих групах	3,6,7,8 Інтернет-ресурси	Розкрити питання 1. Зорові агнозії. Загальні принципи роботи аналізаторних систем. 2. Два типи розладів аналізаторних систем. 3. Рівні зорової системи. 4. Предметна агнозія. Лицева агнозія. 5. Оптико- просторова агнозія. Буквенна агнозія. Кольорова агнозія. Симультанна агнозія.	2 тижні
	Презентація індивідуального та командного проекту	Практичне заняття Представлення презентацій 8 год.			2 тижні
9.	Тема 5. Сенсорні і гностичні шкірно-кінестетичні розлади.	Лекція, 6 год.	3,6,7,8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції	2 тижні
10.	Тема 5. Сенсорні і гностичні шкірно-кінестетичні розлади.	Практичне заняття, 6 год. Дискусія.	3,6,7,8 Інтернет-ресурси	Розкрити питання 1. Загальні дані про шкірно-кінестетичну чутливість. 2. Основні провідники шкірнокінестетичної чутливості. 3. Гностичні шкірно-кінестетичні розлади. 4. Таламічний синдром. Тактильні агнозії.	2 тижні

				5. Ураження верхньої тім'яної області кори	
11.	Тема 6. Порушення мови при локальних ураженнях мозку	Лекція, 6 год.	3,7,8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції	2 тижні
12.	Тема 6. Порушення мови при локальних порушеннях мозку	Практичне заняття, 6 год.	3,7,8 Інтернет-ресурси	Розкрити питання: 1. Проблема афазій. Експресивна мова. Імпресивна мова. 2. Внутрішня мова. Розлади мови. 3. Сенсорна афазія. акустико-мнестична афазія, оптикомнестична афазія. 4. Аферентна моторна афазія, кінестетична моторна афазія. семантична афазія.	2 тижні
13.	Тема 7. Основні напрямки розвитку нейропсихології та нейрокорекції	Лекція, 6 год.	4, 6, 7, 8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції	2 тижні
14.	Тема 7. Взаємодія видів мовленнєвої діяльності як основа формування і розвитку мовлення	Практичне заняття, 6 год. Робота у групі.	4, 6, 7, 8 Інтернет-ресурси	Розкрити питання 1. Нейропсихологія та нейрокорекція в клініці нервових хвороб. 2. Нейропсихологія та нейрокорекція дитячого віку. 3. Герентологічна нейропсихологія. 4. Реабілітаційний напрямок нейрокорекції. 5. Нейропсихологічні методи перебудови функціональних систем	2 тижні
15.	Тема 8. Роль півкуль головного мозку в формуванні вищих психічних функцій	Лекція, 6 год.	3, 6, 7, 8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції	2 тижні

16.	Тема 8. Роль півкуль головного мозку в формуванні вищих психічних функцій	Практичне заняття, 6 год. Виконання групового проєкту.	3, 6, 7, 8 Інтернет-ресурси	Розкрити питання: 1. Особливості будови правої та лівої півкуль. 2. Функціональна специфічність півкуль. Взаємодія півкуль при формуванні ВПФ. 3. Роль потиличних, тім'яних та скроневих часток правої та лівої півкуль у формуванні ВПФ 4. Роль лобних часток правої та лівої півкуль у формуванні ВПФ	2 тижні
17.	Презентація індивідуального та командного проєкту	Практичне заняття Представлення презентацій 8 год.			2 тижні
	РАЗОМ годин	112 години			